

NEKROLOG

PROF. DR MARIJAN STOJKOVIĆ
(1879 — 1965)

10. IV 1965. ostavio je ovaj svijet prof. dr Marijan Stojković, doživjevši visoku starost od 85 navršenih godina. Rođen je 5. IX 1879. u Podgori kod Makarske, kao sin seljaka svršio osnovnu školu u rodnom mjestu, bistar i radin polazi u klasičnu gimnaziju u Splitu 1891. Kao da će poći stopama Mihovila Pavlinovića, sprema se za svećeničko zvanje, ali kao da tu ne nalazi svoj pravi put, nego poslije upisuje na sveučilištu u Grazu 1903. slavistiku (tada je tamo profesor Matija Murko) uz klasičnu filologiju kao sporedni predmet, polaže tamo državni ispit a poslije i doktorira god. 1908 (tezom »O radu i životu isusovca Bartolomea Kašića«). Služba srednjoškolskog profesora vodi ga najprije u Zadar pa u Split, Dubrovnik, na Tehničku školu u Ljubljani i najposlije od 1924. u Zagreb, gdje je god. 1944. i umirovljen. Po obnovljenoj djelatnosti Jugoslavenske akademije u Zagrebu bude pozvan u uređivački odbor akademijskog »Rječnika« kao jedan od stručnjaka leksikologa pa tu sudjeluje od 53. sveska sve do završetka, dok su mu sile ikoliko dopuštale, u definitivnoj obradbi velika broja riječi. Osim što je posljednjih godina života u više navrata bolovao i pomalo se povlačio, bio je sve do tada živ i radin kao kroz čitav svoj plodan život.

Njegova cjelokupna djelatnost, u nekoliko smjerova napose naučnoga rada, zavrijedila bi poseban zaokružen prikaz. Mogla bi se svrstati u neko četiri grupe po tematici: djelatnost jezikoslovnu, radove i priloge kulturnohistorijske, književnopovijesne i etnološke (etnografske, folklorske). Bibliografija svih radova prof. Stojkovića obuhvata preko 70 jedinica pa bi i ta u toj vezi najbolje ilustrirala mnogostranost njegovih interesa i studijâ i osvježila sjećanje na neke možda već s nepravom zaboravljene njegove radove. Ovdje se može ograničiti samo na ono čime je prof. Stojković zadužio našu nauku o narodu, njegovu životu i tradicijskoj kulturi.

Među naučno najkorisnije ide tu bez sumnje niz manjih studija o odabranim pojavama iz narodnih vjerovanja, objelodanjivanih pretežno u »Zborniku za narodni život i običaje južnih Slavena« Jugoslavenske Akademije: Sito i rešeto u narodnom vjerovanju (knj. 27), Komoštre (knj. 27), Čudo od kokota (knj. 28), Rog (knj. 29), Pojas (knj. 29), Sobna prašina, smeće, metla i smetlišće (knj. 30), Sretni i nesretni dani (knj. 30), Obuća (knj. 30). Šteta je doista što prof. Stojković nije imao prilike obrađivati i mnoge druge teme kao što su ove. Bili bi to pouzdano vrlo korisni prilozi, gdje jezgru čine i količinom pretežno činjenice iz narodne tradicije južnih Slavena, napose hrvatske, znanlački probrane iz mnoštva njih iste vrste, kojima će autor dati širi etnološki okvir, navodeći bitno srodne pojave s drugih strana (kod evropskih naroda) i s pomoću njih interpretirati naše pojave, obrađene u takvim svojim malim »monografijama«. Širih etnoloških

vidika, služi se on pri tome obilno stranom i domaćom stručnom literaturom pa i takvom danas već teže pristupnom, što i samo daje ovakvim prilogima trajniju vrijednost. — Uz radove ove vrste nižu se drugi slični manji ali ne manje korisni kao »Nastačilo, stačilo, svatovski član« (ZbNZ, knj. 27 i dodatni prilog o tome u knj. 30), gdje se pothvatio poteška zadatka objasniti podrijetlo, funkciju i ime toga svata, značajna za jedan dio Hrvata, zatim »Položaj, poležaj, polažaj« — o značenju i podrijetlu naziva toga tipičnog lica u božićnim običajima većine južnih Slavena (Nastavni vjesnik, knj. 37), »Iruđica« — o izvoru demonskoga bića toga imena (Nast. vjesnik, knj. 37), »Krmine ili karmine« (ibid.), više manjih priloga o dodolama-prporušama (Vijenac 1926, 1927), o »vadi« (Narodna starina 1930), »orku« (ibid. 1932) i dr. Zasebno mjesto ide većem radu, analizi »Dviju hrvatskih ljekaruša iz Dalmacije« (ZbNZ, knj. 31) i jamačno najzanimljivijem i vrlo poučnom prilogu prof. Stojkovića »Oposun, naoposun i trokratno naoposuno okretanje« (ZbNZ, knj. 27).

S druge strane, vrlo ustrajno proučava i skuplja građu objelodanjenih narodnih pripovijedaka, u prvom redu s hrvatskoga etničkog područja, objelodanjuje dva zasebna takva rada o bunjevačkima (»Bunjevačke narodne pripovijetke« — Bunjevačko kolo, knj. 3 — 1935, i »Narodne pripovijetke Bunjevaca« — ZbNZ, knj. 40), a kroz dug niz godina sprema svoj najopsežniji rad folklorskoga značaja, posvećen narodnoj poeziji: rukopis »Hrvatske narodne pripovijetke« (god. 1957. otkupila ga je Jugoslavenska akademija), gdje je na osnovi Aarne-Thompsonova sustava razvrstavanja izredao njemu do tada poznate i pristupne (objelodanjene) primjere naših narodnih pripovijedaka.

Narodna je poezija i inače predmet njegova studija (»Problemi hrvatske narodne poezije« — Nastavni vjesnik, knj. 44 — i više manjih priloga s tom tematikom, objelodanjenih u »Obzoru« i drugdje). Svome rodnom kraju namjenjuje rad »Podgora u XVII stoljeću« (ZbNZ, knj. 29), a značenju i ulozi dalmatinskih Zagoraca u 18. i 19. stoljeću vrlo informativnu studiju »Morlakizam« (Hrvatsko kolo, knj. X), uz koju se sižeom nadovezuje i druga o »Ivanu Lovriću, pristaši struje prosvjetljenja u Dalmaciji« (ZbNZ, knj. 28). I povijesti nastojanja oko proučavanja narodne kulture i tradicija u Hrvata, posebno za Dalmaciju, prof. Stojković je priložio svoj prilog »Historijski prilozi etnografiji Hrvata« (ZbNZ, knj. 37), ako i ostaje pri tome dojam ograničene predradnje, koju je on mogao (a jamačno i želio) jednom proširiti u vremenu i prostorom.

U rukopisu su ostala i dva rada o narodnim vjerovanjima »Nacrt pučkoga vjerovanja i praznovjerja« i »Seljačko vjerovanje« (sada u Odboru za narodni život i običaje Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti).

Prešlo bi namjenu ovoga posmrtnog osvrtu prikazivati i ostale gore spomenute smjerove književnoga rada prof. Stojkovića — no od toga svega ipak ovdje treba naglasiti bar još značajnu njegovu sklonost Mihovilu Pavlinoviću i proučavanju njegova lika i djelatnosti, o čemu je dao niz većih i manjih studija i priloga. Cjelokupno djelo prof. Marijana Stojkovića, veće i mnogostranije nego što se u prvi čas može uočiti, trajan je ulog u naučna nastojanja u Hrvatskoj, značajan i po količini i po trajnim vrijednostima, koje su gore istaknute.

Milovan Gavazzi